

ผลกระทบด้านกฎหมายจากการเปิดตลาด บริการสาขาโทรทัศน์ของประเทศไทย ในอาเซียน

Thailand's Liberalization of Television Services under ASEAN: A Legal Perspective

- ดร. ประพันธ์พงษ์ ชำอ่อน
- อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์
- มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
-
- Prapanpong Khumon, Ph.D.
- Lecturer, School of Law
- University of the Thai Chamber of Commerce
- E-mail: prapanpong_khu@utcc.ac.th

บทคัดย่อ

การเปิดตลาดบริการสาขาโทรทัศน์ของอาเซียนอยู่ภายใต้ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการอาเซียน (ASEAN Framework Agreement in Services: AFAS) ซึ่งอิงหลักเกณฑ์การเปิดตลาดมาจากความตกลงว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ขององค์การการค้าโลก ในปัจจุบันประเทศไทยได้ผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการกับประเทศสมาชิกอาเซียนตามข้อผูกพันชุดที่ 9 ซึ่งการเจรจาภายใต้กรอบความตกลง AFAS จะสิ้นสุดลงในข้อผูกพันชุดที่ 10 ซึ่งจะต้องเจรจาให้แล้วเสร็จภายในปี 2558 สำหรับข้อผูกพันของประเทศไทยต่อการเปิดตลาดบริการสาขาโทรทัศน์ในอาเซียนตามข้อผูกพันล่าสุด (ชุดที่ 9) ได้มีการเปิดตลาดในหลายสาขายกเว้นสาขาบริการออกอากาศ (Television Transmission Services) ประกอบกับการที่ประเทศไทยได้ตั้งข้อจำกัดต่อการเปิดตลาดบริการอาเซียนอยู่หลายประการ จึงทำให้ยังไม่มีผลบังคับใช้กฎหมายภายในของไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการโทรทัศน์ แต่อย่างไรก็ดี ภายหลังจากปี 2558 การเปิดตลาดบริการของอาเซียนยังคงดำเนินต่อไปภายใต้กรอบความตกลงใหม่ (ASEAN Trade in Services Agreement: ATISA) ซึ่งจะเปิดตลาดบริการในมิติที่ลึกซึ้งมากขึ้น และกำหนดเป้าหมายในการยกเลิกข้อจำกัดการเข้าตลาดและข้อจำกัดหลักปฏิบัติเยี่ยงชาติอย่างมีนัยสำคัญ อันจะทำให้ประเทศไทยต้องลดเลิกข้อจำกัดต่อการเปิดตลาดที่ตั้งไว้แต่เดิมภายใต้ความตกลง AFAS

คำสำคัญ: โทรทัศน์ เปิดตลาด การค้าบริการ อาเซียน

Abstract

ASEAN liberalization of television services is being negotiated under ASEAN Framework Agreement on Services (AFAS) which adheres to the rules of General Agreement on Trade in Services (GATS). Presently, Thailand currently accedes the ninth package of AFAS liberalization commitment (of out ten). Under the ninth package, Thailand has liberalized a few sectors relating television services except television transmission services. Despite moderate commitments on the television services, Thailand has put a number of restrictions to market access and national treatment. As a result, there is no need to amend relevant laws concerning television services as of now. However, ASEAN services liberalization will continue the negotiation after 2015 under the new ASEAN Trade in Services Agreement (ATISA) which aims to liberalize markets deeper and more substantial by reducing plethora of restrictions currently raised by ASEAN member states. Facing the new agreement, Thailand is likely to be required to reduce or eliminate restrictions in order to allow more access to foreign service providers in television sectors.

Keyword: Television, Liberalization, Services Trade, ASEAN

1. บทนำ

การเปิดเสรีการค้าบริการเป็นประเด็นที่ได้รับการหยิบยกขึ้นมาหารือในการเจรจาการค้าโลกรอบอุรุกวัย (Uruguay Negotiation Round) ขององค์การการค้าโลก (World Trade Organisation: WTO) และได้กำหนดเป็นประเด็นเจรจาเพื่อเปิดเสรีคู่ขนานไปกับการเปิดเสรีการค้าสินค้าในเวทีขององค์การการค้าโลก ความตกลงการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ได้จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2537 (ค.ศ. 1994)

เพื่อวางหลักการในการเปิดเสรีการค้าบริการสำหรับประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลก บริการสาขาโทรทัศน์ถือเป็นสาขาย่อยของบริการโสตทัศน (Audiovisual Services) ภายใต้กรอบความตกลง GATS

ในการเปิดตลาดการค้าบริการอาเซียน ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการอาเซียน (ASEAN Framework Agreement in Services: AFAS) เป็นความตกลงเพื่อเปิดตลาดการค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และได้ยึดถือหลักเกณฑ์

การเปิดตลาดตามความตกลง GATS¹ จึงทำให้การเปิดตลาดบริการสาขาโทรทัศนในอาเซียนเป็นสาขาย่อยของบริการโสตทัศนเช่นเดียวกัน

ภายใต้ความตกลง AFAS มีการจัดทำข้อผูกพันเปิดตลาดตั้งแต่ชุดที่ 1-10 เพื่อให้การเปิดตลาดรุดหน้าไปตามลำดับ ปัจจุบันประเทศสมาชิกอาเซียนได้ผูกพันตามความตกลงเปิดตลาดการค้าบริการในชุดที่ 9 (ยกเว้นประเทศฟิลิปปินส์) ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยผูกพันเปิดตลาดสาขาบริการทั้งหมด 101 สาขาจาก 128 สาขาบริการ และในข้อผูกพันชุดที่ 10 ซึ่งจะจัดทำขึ้นในปี 2558 ประเทศไทยจะต้องผูกพันสาขาบริการเพิ่มขึ้น 9 สาขาบริการ เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่เลขานุการอาเซียนตั้งไว้

2. หลักการเบื้องต้นของความตกลงว่าด้วยการค้าบริการอาเซียน (ASEAN Framework Agreement in Services: AFAS)

อารัมภบทของความตกลง AFAS ได้กล่าวถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในด้านการค้าบริการเพื่อสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกในกลุ่มในการสนับสนุนการเปิดตลาดการค้า

และเน้นย้ำถึงการปฏิบัติตามข้อผูกพันภายใต้ความตกลง GATS ซึ่งอนุญาตให้เกิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพื่อเป็นการเปิดตลาดทางการค้าบริการระหว่างประเทศที่เป็นสมาชิกในกลุ่มเศรษฐกิจนั้น ๆ² AFAS แสดงให้เห็นถึงการรับหลักการเปิดตลาดการค้าบริการมาโดยตรงจากความตกลง GATS โดยได้ระบุให้ใช้ขอบทของความตกลง GATS มาใช้บังคับในกรณีที่ความตกลง AFAS มิได้มีข้อยกเว้นไว้โดยชัดแจ้ง³ โดยความตกลง AFAS มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

ก) ส่งเสริมความร่วมมือในด้านการค้าบริการระหว่างรัฐสมาชิกเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและการแข่งขัน รวมถึงก่อให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถ และเพิ่มความหลากหลายของบริการและผู้ให้บริการทั้งภายในอาเซียนและนอกอาเซียน

ข) ประเทศสมาชิกอาเซียนกำจัดการอุปสรรคทางการค้าบริการอย่างมีนัยสำคัญ (Substantially) ระหว่างกัน

ค) เปิดตลาดการค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในระดับที่ลึกกว่าที่ผูกพันภายใต้ความตกลง GATS และครอบคลุมสาขาบริการที่มากกว่าตามที่ผูกพันภายใต้ความตกลง GATS

¹ AFAS Article XIV (1) reads “the terms and definitions and other provisions of the GATS shall be referred to and applied to matters arising under this Framework Agreement for which no specific provision has been made under it.”

² AFAS Preamble reads “reiterating their commitments to the rules and principles of the General Agreement on Trade in Services (hereinafter referred to as “GATS”) and noting that Article V of GATS permits the liberalising of trade in services between or among the parties to an economic integration agreement.”

³ AFAS Article XIV (1), see n. 1 above.

หลังจากที่ความตกลง AFAS ถูกจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2538 อาเซียนได้จัดทำแผนติดตามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยแผนที่เป็นรูปธรรมที่สุดในการบรรลุวัตถุประสงค์ของ AFAS คือ แผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ (Vientiane Action Program: VAP) ซึ่งถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2548 ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนครั้งที่ 37 ณ กรุงเวียงจันทน์⁴ โดยได้เน้นย้ำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนปฏิบัติตามข้อผูกพันภายใต้ความตกลง AFAS เพื่อให้พร้อมรับกับวิสัยทัศน์ที่จะจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community)⁵ รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้ตกลงให้ปี พ.ศ. 2558 เป็นปีที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะ

ได้เปิดตลาดการค้าบริการระหว่างกันโดยสมบูรณ์ ยกเว้นเพียงแค่บางสาขาบริการย่อยเท่านั้นที่จะมีการตกลงกันให้ความยืดหยุ่นในกรณีที่ยังไม่มีความพร้อมที่จะเปิดตลาด⁶

สาขาบริการที่จะต้องทำการเปิดตลาดภายใต้ความตกลง AFAS นั้นให้เป็นไปตามสาขาบริการที่ระบุไว้ในเอกสาร Central Classification Product (CPC)⁷ และเอกสาร Sectoral Classification List: W120⁸ โดยในการเปิดตลาดสาขาโสตทัศน (Audiovisual Services) ภายใต้ความตกลง AFAS จะประกอบไปด้วยสาขาบริการย่อยดังต่อไปนี้

⁴ Nagavalli Annamalai, *Liberalization of Trade in Services in ASEAN - developments and comments*, 4 *International Trade Law & Regulation* 55 (1998), p. 56.

⁵ ASEAN, Declaration of ASEAN Concord II (Bali Concord II) 2003, available online at <http://www.asean.org/news/item/declaration-of-asean-concord-ii-bali-concord-ii> (accessed 12 February 2015).

⁶ Vo Tri Thanh and Paul Bartlett, *Ten Years of ASEAN Framework Agreement on Services (AFAS): An Assessment* (2006), 1.

⁷ เป็นเอกสารที่ระบุรายสาขาธุรกิจที่รวบรวมโดย United Nations Statistics Division โดยจำแนกรหัสของแต่ละรายสาขาธุรกิจพร้อมคำอธิบายเพื่อประโยชน์ในการอ้างอิงในทางการค้าระหว่างประเทศโปรดดู <<http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/default.asp?Lg=1>>.

⁸ According to services sectoral classification list (W120) under WTO, 12 services sectors are (1) business services, (2) communication services, (3) construction and related engineering services, (4) distribution services, (5) educational services, (6) environmental services, (7) financial services, (8) health related and social services, (9) tourism and travel related services, (10) recreational cultural, and sporting services, (11) transport services, and (12) other services not included elsewhere, see <https://www.wto.org/english/...e/.../mtn_gns_w_120_e.doc>.

ตารางที่ 1: การจำแนกสาขาบริการย่อยโสตทัศนของความตกลง AFAS

Audiovisual Services (บริการโสตทัศน)
(a) บริการผลิตและจัดจำหน่ายภาพยนตร์และวีดิทัศน์: บริการการผลิตและจัดจำหน่ายฟิล์ม/วิดีโอ ไม่รวมการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย (Motion picture and video tape production and distribution services : Film/video production and distribution services excluding promotion or advertising services (CPC 96112+96113)
บริการผลิตวีดิทัศน์เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ (Video tape production services for scientific education) (CPC 1.1 : part of 96121)
(b) ธุรกิจบริการฉายวีดิทัศน์ในห้องฉายส่วนบุคคลไม่รวมการออกอากาศและโสตทัศน (Motion picture projection services: Video projection services in private screening rooms, excluding all broadcasting and AV series) (Part of CPC 96122)
(c) บริการวิทยุ/โทรทัศน์ (Radio/television services): - บริการผลิตรายการวิทยุ (Production services of radio programmes) (CPC 96131) - บริการผลิตรายการโทรทัศน์ (Production services of television programmes) (CPC 96132) บริการผลิตรายการโทรทัศน์แบบถ่ายทอดสดหรือบันทึกไว้ ซึ่งไม่รวมการออกอากาศและโสตทัศน (Production of services of television programmes, live or recorded, excluding all broadcasting and AV services) (Part of CPC Version 1:1: 96121)
(d) บริการออกอากาศทางวิทยุและโทรทัศน์ (Radio and television transmission services) (CPC 7524)
(e) บริการบันทึกเสียง (Sound recording) บริการบันทึกเสียงเฉพาะการผลิต (ไม่รวมการออกอากาศและโสตทัศน) (Production of sound recording only: excl. all broadcasting and AV services) ธุรกิจบริการบันทึกเสียงเฉพาะการผลิตเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัย (ไม่รวมการออกอากาศและโสตทัศน) (Production of sound recording for higher education in University only: excl. all broadcasting and AV services)
(f) ธุรกิจอื่น ๆ: ธุรกิจการปรับแต่งสีโดยใช้เทคนิคดิจิทัล เช่น เพิ่มปรับหรือแยกสีสำหรับงานโสตทัศนต่าง ๆ ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Others: Colour correction services, i.e. adding, modifying, or excluding colour of audiovisual works produced on film, video, or digital media electronically, using digital techniques)
E. Other: Communication equipment maintenance services on a fee or contract basis (CPC 75450)

3. หลักการเจรจาเปิดตลาดการค้าบริการ ภายใต้ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการอาเซียน

หลักการในการเปิดตลาดการค้าบริการของความตกลง AFAS กำหนดประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องเปิดตลาดอย่างก้าวหน้าเป็นลำดับ (Progressive Liberalization)⁹ ตามรอบการเจรจาเพื่อลดเลิกข้อจำกัดต่อการเข้าสู่ตลาด (Market Access) และข้อจำกัดหลักปฏิบัติเยี่ยงชาติ (National Treatment) โดยครอบคลุมสาขาบริการอย่างมีนัยสำคัญ โดยการเปิดตลาดต้องครอบคลุมทั้งสี่รูปแบบการให้บริการ (Mode of Supply)¹⁰ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 (Mode 1) คือ การให้บริการข้ามพรมแดน (Cross-Border Supply) การให้บริการลักษณะนี้จะเกิดขึ้นโดยผู้ให้บริการและผู้รับบริการยังคงอยู่ในประเทศของตนเอง แต่การให้บริการจะเกิดขึ้นผ่านสื่อตัวกลาง เช่น อินเทอร์เน็ต

รูปแบบที่ 2 (Mode 2) คือ การเดินทางจากประเทศตนไปยังอีกประเทศหนึ่งเพื่อรับบริการ (Consumption Abroad) การให้บริการลักษณะนี้จะเกิดขึ้นโดยที่ผู้ให้บริการยังคงอยู่ในประเทศตนเอง แต่ผู้รับบริการจะเป็นฝ่ายที่เคลื่อนย้ายเพื่อไปรับบริการยังประเทศที่ผู้ให้บริการประกอบ

กิจการอยู่ เช่น นักศึกษาจากประเทศไทยเดินทางไปประเทศสิงคโปร์เพื่อไปรับบริการการศึกษา

รูปแบบที่ 3 (Mode 3) คือ การจัดตั้งธุรกิจ ในอีกประเทศ (Commercial Presence) การให้บริการลักษณะนี้จะเกิดขึ้นโดยที่ผู้ให้บริการจากประเทศหนึ่งเข้าไปจัดตั้งธุรกิจ ในอีกประเทศหนึ่ง เพื่อให้บริการกับผู้บริโภคของประเทศนั้น เช่น ผู้ให้บริการโทรคมนาคมจากประเทศสิงคโปร์เข้ามาจัดตั้งบริษัทโทรคมนาคมในประเทศไทย เพื่อให้บริการแก่ผู้บริโภคในไทย

รูปแบบที่ 4 (Mode 4) คือ การให้บริการผ่านบุคคลธรรมดา (Movement of Natural Persons) การให้บริการลักษณะนี้เป็นการที่บุคคลธรรมดาเดินทางไปให้บริการในอีกประเทศหนึ่ง เช่น วิศวกรเดินทางจากประเทศไทยเพื่อไปทำงานทางวิศวกรรมที่ประเทศสิงคโปร์

หลักการเปิดตลาดการค้าบริการอาเซียน ภายใต้ความตกลง AFAS นั้นได้สะท้อนหลักของการเปิดตลาดภายใต้กรอบของความตกลง GATS โดยมุ่งเน้นให้ยกเลิกอุปสรรคทางการค้าที่เป็นข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาด (Market Access Limitation) และข้อจำกัดในการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment Limitation) ซึ่งอุปสรรคทางการค้าทั้งสองรูปแบบมีลักษณะดังนี้

⁹ ASEAN Secretariat Paper 'ASEAN Integration in Trade in Services: Development, Challenges, and Way Forward', ADBI-PECC Conference on Strategies to Enhance Competitiveness and Facilitate Regional Trade and Investment in Services, Hong Kong, China 1-3 June 2011.

¹⁰ C. Fink and M. Molinuevo, *East Asian preferential trade agreements in services: liberalization content and WTO rules*, 7 *World Trade Rev* (2008), 658.

3.1 ข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาด (Limitation to Market Access)

ข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดเป็นมาตรการหรือข้อจำกัดที่หน่วยงานของประเทศนำเข้าบริการปฏิบัติกับผู้ให้บริการต่างชาติในทางที่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการให้บริการในตลาดภายในประเทศนำเข้า ข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดนี้อาจเป็นกฎหมายหรือมาตรการในประเทศนำเข้าที่สร้างเงื่อนไขในการเข้ามาประกอบธุรกิจของผู้ให้บริการต่างชาติ ความตกลง AFAS ใช้หลักการเดียวกันกับความตกลง GATS ซึ่งกำหนดข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดไว้ดังนี้¹¹

ก) การจำกัดปริมาณการให้บริการ ไม่ว่าจะ เป็นในรูปแบบของโควตา การผูกขาดโดยผู้ให้

บริการภายในประเทศ หรือเงื่อนไขในการออกใบอนุญาต เช่น การกำหนดเงื่อนไขในการออกใบอนุญาตสำหรับผู้ให้บริการจากประเทศสมาชิกอาเซียน

ข) การจำกัดมูลค่าของบริการของผู้ให้บริการต่างชาติ เช่น การกำหนดให้ผู้ให้บริการโทรคมนาคมจากประเทศสมาชิกอาเซียนต้องมีมูลค่าธุรกรรมมากไม่เกินร้อยละเท่าใดของมูลค่าทรัพย์สินของธุรกิจ ในสาขาโทรคมนาคมรวมกัน

ค) การจำกัดจำนวนผู้ให้บริการต่างชาติ เช่น มาตรการห้ามผู้ให้บริการสาขา ก่อสร้างจากประเทศสมาชิกอาเซียนเข้ามาประกอบธุรกิจบริการในประเทศเกินกว่า 5 รายต่อปี

¹¹ GATS Article XVI reads “...in sectors where market-access commitments are undertaken, the measures which a Member shall not maintain or adopt either on the basis of a regional subdivision or on the basis of its entire territory, unless otherwise specified in its Schedule, are defined as:

- (a) limitations on the number of service suppliers whether in the form of numerical quotas, monopolies, exclusive service suppliers or the requirements of an economic needs test;
- (b) limitations on the total value of service transactions or assets in the form of numerical quotas or the requirement of an economic needs test;
- (c) limitations on the total number of service operations or on the total quantity of service output expressed in terms of designated numerical units in the form of quotas or the requirement of an economic needs test;
- (d) limitations on the total number of natural persons that may be employed in a particular service sector or that a service supplier may employ and who are necessary for, and directly related to, the supply of a specific service in the form of numerical quotas or the requirement of an economic needs test;
- (e) measures which restrict or require specific types of legal entity or joint venture through which a service supplier may supply a service; and
- (f) limitations on the participation of foreign capital in terms of maximum percentage limit on foreign shareholding or the total value of individual or aggregate foreign investment.”

ง) การจำกัดสัดส่วนของบุคลากรที่ทำงานในสาขาบริการ เช่น มาตรการจำกัดจำนวนแรงงานต่างชาติในธุรกิจบริการสาขาใดสาขาหนึ่งให้มีจำนวนไม่เกินตามที่กำหนดไว้

จ) การจำกัดประเภทขององค์กรธุรกิจต่างชาติที่จะเข้ามาให้บริการ เช่น การอนุญาตให้ผู้ให้บริการจากประเทศสมาชิกอาเซียนเข้ามาประกอบธุรกิจในรูปแบบบริษัทจำกัดเท่านั้น

ฉ) การจำกัดสัดส่วนการถือครองทุนของผู้ให้บริการต่างชาติ เช่น การอนุญาตให้ผู้ให้บริการจากประเทศสมาชิกอาเซียนมีสัดส่วนการถือหุ้นในธุรกิจโทรคมนาคมได้ไม่เกินร้อยละ 49 เป็นต้น

3.2 ข้อจำกัดในการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (Limitation to National Treatment)

ข้อจำกัดในการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ เป็นมาตรการหรือข้อจำกัดที่หน่วยงานของประเทศนำเข้าบริการบังคับใช้หรือปฏิบัติกับผู้ให้บริการต่างชาติแตกต่างไปจากที่ปฏิบัติกับผู้ให้บริการของประเทศนำเข้า มาตรการที่ถือว่าเป็นข้อจำกัดในการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ¹² ได้แก่ มาตรการอุดหนุนธุรกิจเฉพาะธุรกิจคนชาติตนเอง เงื่อนไขเรื่องสัญชาติในการบริหารนิติบุคคล มาตรการบังคับให้

ธุรกิจบริการต่างชาติต้องถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยที่ธุรกิจบริการในประเทศไม่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนี้ และมาตรการห้ามคนต่างชาติในการถือครองที่ดิน เป็นต้น

4. ข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการ (Schedule of Commitment) ภายใต้อาเซียน ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการอาเซียน

การที่จะทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเปิดตลาดการค้าระหว่างกันได้นั้นมีกลไกที่เรียกว่า ตารางข้อผูกพัน (Schedule of Commitment) ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องทำการเจรจาเปิดตลาดบริการในสาขาต่างๆ โดยกำหนดเป้าหมายและกรอบระยะเวลาในแต่ละรอบการเจรจา เมื่อการเจรจาในแต่ละรอบสิ้นสุดลง ประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศจะต้องนำข้อผูกพันที่ตนเองยินยอมจะเปิดตลาดมาผนวกไว้ในตารางข้อผูกพันของประเทศตน ในการเจรจาตารางข้อผูกพัน ความตกลง AFAS ใช้วิธีการเจรจาโดยระบุรายสาขาที่ต้องการจะเจรจาเปิดตลาด หรือเรียกว่า Positive List¹³ ซึ่งวิธีการเจรจาแบบ Positive List จะเปิด

¹² GATS Article XVII (1) reads “in the sectors inscribed in its Schedule, and subject to any conditions and qualifications set out therein, each Member shall accord to services and service suppliers of any other Member, in respect of all measures affecting the supply of services, treatment no less favourable than that it accords to its own like services and service suppliers”.

¹³ A voluntary, positive, choice of sectors, sub-sectors and/or modes of supply in which governments are willing to make binding commitments, see Aaditya Mattoo and Pierre Sauvé, ‘Services’ in Jean-Pierre Chauffour and Jean-Christophe Maur (eds), *Preferential trade agreement policies for development: a handbook* (World Bank, 2011), 41.

โอกาสให้ประเทศสมาชิกสาขาที่ต้องการเปิดตลาดโดยทำการใส่รายสาขาที่ต้องการที่จะเปิดตลาดไว้ในบัญชี (List) ซึ่งเมื่อประเทศสมาชิกใดสาขาที่ต้องการเปิดตลาดไว้ในบัญชีแล้ว ก็จะต้องผูกพันเปิดตลาดในสาขาตามที่ตนระบุไว้ในบัญชีทั้งหมด¹⁴ วิธีการเจรจาแบบ Positive List เป็นวิธีการเจรจาที่ใช้ในความตกลง GATS เช่นกัน โดยเมื่อแต่ละประเทศเห็นบัญชีของรายสาขาบริการที่ต้องการจะเปิดตลาดซึ่งกันและกัน ก็จะเปิดโอกาสให้แต่ละประเทศสามารถเจรจาระหว่างกันต่อไปในรอบหน้าเพื่อเจรจาให้ประเทศคู่ค้านำสาขาบริการที่ยังไม่อยู่ในบัญชีในรอบนี้ เข้ามาอยู่ในบัญชีในรอบหน้า¹⁵

การจัดทำตารางข้อผูกพันการค้าบริการในอาเซียนได้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ดูแลการดำเนินการเจรจา คือ คณะกรรมการประสานงานบริการอาเซียน (Coordinating Committee on Services: CCS) ซึ่งทำหน้าที่กำหนดเป้าหมาย และกำกับดูแลขั้นตอนการเจรจาแลกเปลี่ยนข้อผูกพันระหว่างประเทศสมาชิก ตารางข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการจะจัดทำเป็นสองตาราง ได้แก่ ตารางข้อผูกพันทั่วไป (Horizontal Commitment) และ ตารางข้อผูกพันเฉพาะรายสาขา (Sector-Specific Commitment)

ตารางข้อผูกพันทั่วไป (Horizontal Commitment) เป็นข้อผูกพันที่เมื่อประเทศใด

ตกลงยอมผูกพันตามเงื่อนไขที่ตนได้ระบุไว้แล้ว จะผูกมัดทุกสาขาบริการที่ปรากฏในตารางข้อผูกพัน เช่น ถ้าหากประเทศไทยระบุไว้ในตารางข้อผูกพันทั่วไปว่าให้บริการอาเซียนที่ประสงค์เข้ามาจัดตั้งธุรกิจในประเทศไทยต้องจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดเท่านั้น ประเทศไทยก็ต้องผูกพันให้ทุกสาขาที่ตกลงเปิดเสรีกันไว้ตามตารางข้อผูกพันเข้ามาจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดได้

ตารางข้อผูกพันเฉพาะรายสาขา (Sector-Specific Commitment) เป็นตารางแสดงเงื่อนไขการผูกพันเฉพาะสาขา ซึ่งจะเขียนไว้ถัดจากตารางข้อผูกพันทั่วไป โดยตารางข้อผูกพันเฉพาะรายสาขานี้จะผูกพันตามเงื่อนไขที่ได้ระบุลงไปเฉพาะสาขาบริการนั้น เช่น ถ้าหากประเทศไทยระบุไว้ในตารางข้อผูกพันในสาขาธุรกิจบริการด้านวิศวกรรมว่าผู้อำนวยการใหญ่ของบริษัทจะต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย และมีใบอนุญาตจากสภาวิศวกรเงื่อนไขนี้ก็จะผูกพันเฉพาะสาขาธุรกิจบริการด้านวิศวกรรมที่การเปิดให้คนอาเซียนมาเปิดบริษัทให้บริการวิศวกรรมจะต้องมีผู้อำนวยการใหญ่ของบริษัทเป็นคนสัญชาติไทยและต้องมีใบอนุญาตจากสภาวิศวกร จะไม่ผูกพันสาขาบริการอื่น ๆ

ประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องมีข้อผูกพันในการเปิดตลาดบริการในแต่ละรอบเจรจาในระดับที่ลึกขึ้น และครอบคลุมสาขาให้มากขึ้นในแต่ละรอบเมื่อการเจรจาแต่ละรอบสิ้นสุดลง ประเทศสมาชิก

¹⁴ Jenny Corbett, *Services Trade Liberalisation in the ASEAN Economic Community and Beyond in H Soesastro (ed), Deepening Economic Integration - The ASEAN Economic Community and Beyond* (ERIA Research Project Report 2007-1-2, 2008), 104.

¹⁵ Thanh and Bartlett (2006), n. 6 above, p. 1.

อาเซียนจะส่งตารางข้อผูกพันในรูปแบบเป็นชุดการเจรจา (Package) โดยตั้งแต่การเริ่มลงนามความตกลง AFAS ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ทำการเจรจาตารางข้อผูกพันไปแล้วทั้งหมด 9 ชุด โดยชุดที่ 10 กำลังอยู่ระหว่างการเจรจา¹⁶ ในปัจจุบันประเทศไทยผูกพันตามข้อผูกพันชุดที่ 9 ของความตกลง AFAS ซึ่งอนุญาตให้นักลงทุนอาเซียนเข้ามาจัดตั้งธุรกิจโดยถือหุ้นได้ถึงร้อยละ 70 ในสาขาธุรกิจจำนวน 101 สาขา โดยผูกพันให้นักลงทุนอาเซียนเข้ามาจัดตั้งธุรกิจและถือหุ้นได้ตั้งแต่ร้อยละ 49-70 (mode 3) และเปิดให้มีให้บริการข้ามพรมแดน (mode 1) และการเดินทางไปใช้บริการในต่างประเทศ (mode 2) ในธุรกิจบริการบางสาขา แต่ในขณะเดียวกันประเทศไทยยังไม่เปิดตลาดให้เกิดการให้บริการโดยบุคคลธรรมดา (mode 4)

ในการยกเลิกข้อจำกัดและมาตรการต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคทางการค้าบริการนั้น ในเรื่องสัดส่วน

ผู้ถือหุ้น ได้กำหนดให้สมาชิกอาเซียนต้องอนุญาตให้ผู้ให้บริการจากอาเซียนด้วยกันเองเข้ามาถือหุ้นในนิติบุคคลที่เข้ามาประกอบธุรกิจบริการในประเทศตนได้ถึงสัดส่วนร้อยละ 70 อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถสงวนมาตรการหรือข้อจำกัดที่จำเป็นตามแต่ละสาขาบริการได้ร้อยละ 15 ของการผูกพันเปิดตลาดทั้งหมด (Flexibility Clause)¹⁷

5. สถานะล่าสุดของข้อผูกพันเปิดตลาดกิจการโทรทัศนของประเทศไทยภายใต้ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการอาเซียน

ประเทศไทยได้ลงนามความผูกพันชุดล่าสุด (ชุดที่ 9) ในกรอบความตกลง AFAS ไปเมื่อปี 2556 โดยกิจการโทรทัศนจะเป็นสาขาย่อยของสาขาโสตทัศน (Audiovisual Services) ประเทศไทยได้

¹⁶ ในข้อผูกพันชุดที่ 10 ประเทศไทยได้พิจารณาผูกพันสาขาบริการเพิ่มเติมจากสาขาที่ได้ผูกพันในชุดที่ 9 ดังต่อไปนี้

การบริการการสื่อสาร

- Packet-switched data transmission services
- Circuit-switched data transmission services
- Electronics data interchange (EDI)

โดยเปิดให้ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นได้ร้อยละ 70 เฉพาะการให้บริการรูปแบบที่ 1 (ไม่มีเครือข่ายเป็นของตัวเอง)

การบริการขนส่ง

- สาขาขนส่งทางบก (Road Transport Services) เฉพาะกิจกรรมขนส่งสินค้าโดยคนหรือสัตว์ลากจูง (Freight Transport by man or animal drawn vehicle)
- สาขาขนส่งทางน้ำภายในประเทศ (Internal waterways transport) เฉพาะกิจกรรมบำรุงรักษาและซ่อมบำรุงเรือบรรทุก Liquid Natural Gas ขนาดไม่เกิน 500 ตันกรอส

ข้อมูลจากการประชุมการกำหนดทิศทางการเปิดเสรีการค้าบริการภายใต้วิสัยทัศน์ไทยสู่การเป็น Trading Nation รวมทั้งแจ้งความคืบหน้าการเจรจาในรอบต่าง ๆ ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 6 กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ วันพฤหัสบดีที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) เวลา 13.30 น.

¹⁷ อ้างอิงแล้วข้างบน

ผูกพันเปิดตลาดให้นักลงทุนอาเซียนมาจัดตั้งธุรกิจ
ในประเทศไทยและถือหุ้นได้ร้อยละ 70 ในธุรกิจ
บริการย่อยไฮเทคที่คั่นดังต่อไปนี้

- ธุรกิจบริการฉายวีดิทัศน์ในห้องฉายส่วนบุคคลไม่รวมการออกอากาศและไฮเทคที่คั่น

- ธุรกิจการผลิตรายการโทรทัศน์แบบถ่ายทอดสดหรือบันทึกไว้ ซึ่งไม่รวมการออกอากาศและไฮเทคที่คั่น

- ธุรกิจบริการผลิตวีดิทัศน์เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์

- ธุรกิจบริการบันทึกเสียงเฉพาะการผลิตเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัย (ไม่รวมการออกอากาศและไฮเทคที่คั่น)

- ธุรกิจการปรับแต่งสีโดยใช้เทคนิคดิจิทัล เช่น เพิ่มปรับหรือแยกสีสำหรับงานไฮเทคที่คั่นต่าง ๆ ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์

ตารางที่ 2: ข้อผูกพันของประเทศไทยในชุดข้อผูกพันที่ 9 (ล่าสุด) ในสาขาบริการไฮเทคที่คั่น¹⁸
บริการไฮเทคที่คั่น
การผูกพันของประเทศไทยคงข้อจำกัดต่อการเปิดตลาดดังต่อไปนี้ (ก) การให้บริการโดยนิติบุคคลต้องเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทยเท่านั้น (ข) กรรมการบริหาร รวมถึงผู้บริหารหรือเทียบเท่า จะต้องมีสัญชาติไทยและมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย (ค) บุคคลหรือตัวแทนนิติบุคคลที่เป็นผู้ขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจต้องมีสัญชาติไทย (ง) ประเทศไทยยังคงสงวนสิทธิไม่ให้ต่างชาติที่เข้ามาให้บริการถือครองและใช้ประโยชน์ที่ดิน (จ) ประเทศไทยยังคงสงวนสิทธิในการใช้มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการอุดหนุน และสิทธิพิเศษ เงินลงทุนขั้นต่ำ มาตรการที่เกี่ยวข้องกับภาษี และการคงไว้ซึ่งข้อจำกัดเรื่องสัญชาติ

¹⁸ เอกสารจากการประชุมเพื่อหารือการจัดทำข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 10 ของไทยภายใต้กรอบความตกลงการค้าบริการอาเซียน (AFAS) ณ ห้องประชุม 30410 ชั้น 4 สำนักปลัดกระทรวงพาณิชย์ วันที่ 15 ตุลาคม 2557 เวลา 13.30 น.

สาขาธุรกิจ	เงื่อนไขการเปิดตลาดใน Package 9
<p>(a) Motion picture and video tape production and distribution services :</p> <p>Film/video production and distribution services excluding promotion or advertising services</p> <p>บริการผลิตและจัดจำหน่ายภาพยนตร์และวิดีโอ: บริการการผลิตและจัดจำหน่ายฟิล์ม/วิดีโอ ไม่รวมการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย (CPC 96112+96113)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - คนต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 49 - ไม่ผูกพันสำหรับการให้บริการข้ามพรมแดน (Mode 1)
<p>Video tape production services for scientific education</p> <p>บริการผลิตวิดีโอเพื่อการศึกษาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ (CPC 96121)</p>	<p>คนต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 70</p>
<p>(b) Motion picture projection services:</p> <p>Video projection services in private screening rooms, excluding all broadcasting and AV series</p> <p>ธุรกิจบริการฉายวิดีโอในห้องฉายส่วนบุคคลไม่รวมการออกอากาศและโฮสต์ทัศน์ (Part of CPC 96122)</p>	<p>คนต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 70</p>
<p>(c) Radio/television services</p> <ul style="list-style-type: none"> - Production services of radio programmes (CPC 96131) - Production services of television programmes (CPC 96132) <p>บริการวิทยุ/โทรทัศน์:</p> <p>บริการผลิตรายการวิทยุ (CPC 96131)</p> <p>บริการผลิตรายการโทรทัศน์ (CPC 96132)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - คนต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 49 - ไม่ผูกพันสำหรับการให้บริการข้ามพรมแดน (Mode 1)
<p>Production of services of television programmes, live or recorded, excluding all broadcasting and AV services</p> <p>บริการผลิตรายการโทรทัศน์แบบถ่ายทอดสดหรือบันทึกไว้ซึ่งไม่รวมการออกอากาศและโฮสต์ทัศน์ (Part of CPC Version 1:1: 96121)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - คนต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 70 - ไม่ผูกพันสำหรับการให้บริการข้ามพรมแดน (Mode 1)

สาขาธุรกิจ	เงื่อนไขการเปิดตลาดใน Package 9
(d) Radio and television transmission services (CPC 7524) บริการออกอากาศทางวิทยุและโทรทัศน์	ยังไม่เปิดตลาด
(e) Sound recording Production of sound recording only (excl. all broadcasting and AV services) บริการบันทึกเสียง บริการบันทึกเสียงเฉพาะการผลิต (ไม่รวมการออกอากาศและโสตทัศน)	อนุญาตให้คนต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 49
Production of sound recording for higher education in University only (excl. all broadcasting and AV services) ธุรกิจบริการบันทึกเสียงเฉพาะการผลิตเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัย (ไม่รวมการออกอากาศและโสตทัศน)	อนุญาตให้คนต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 70
(f) Other (Colour correction services, i.e. adding, modifying, or excluding colour of audiovisual works produced on film, video, or digital media, etc.) electronically, using digital techniques) ธุรกิจอื่น ๆ: ธุรกิจการปรับแต่งสีโดยใช้เทคนิคดิจิทัล เช่น เพิ่มปรับหรือแยกสีสำหรับงานโสตทัศนต่าง ๆ ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์	อนุญาตให้คนต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 70
(e) Other Communication equipment maintenance services on a fee or contract basis (CPC 75450)	อนุญาตให้คนต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 70

6. ผลกระทบด้านกฎหมายจากการเปิดตลาดกิจการโทรทศนข์ตามพันธกรณีภายใต้ความตกลง AFAS ต่อประเทศไทย

เนื่องจากพันธกรณีของประเทศไทยต่อความตกลง AFAS เปลี่ยนแปลงไปตามข้อผูกพันที่ประเทศไทยตกลงในแต่ละชุด ในปัจจุบันประเทศไทยผูกพันตามข้อผูกพันชุดที่ 9 ของความตกลง AFAS ซึ่งอนุญาตให้นักลงทุนอาเซียนเข้ามาจัดตั้งธุรกิจโดยถือหุ้นได้ถึงร้อยละ 70 ในสาขาธุรกิจจำนวน 101 สาขา โดยผูกพันให้นักลงทุนอาเซียนเข้ามาจัดตั้งธุรกิจและถือหุ้นได้ตั้งแต่ร้อยละ 49-70 (mode 3) และเปิดให้มีให้บริการข้ามพรมแดน (mode 1) และการเดินทางไปใช้บริการในต่างประเทศ (mode 2) ในธุรกิจบริการบางสาขา แต่ในขณะเดียวกันประเทศไทยยังไม่เปิดตลาดให้เกิดการให้บริการโดยบุคคลธรรมดา (mode 4) ได้กำหนดข้อจำกัดต่อการเปิดตลาดสำหรับทุกสาขา

บริการ ได้แก่ 1) การให้บริการโดยนิติบุคคลต้องเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทยเท่านั้น 2) กรรมการบริหาร รวมถึงผู้บริหารหรือเทียบเท่าจะต้องมีสัญชาติไทยและมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย 3) บุคคลหรือตัวแทนนิติบุคคลที่เป็นผู้ขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจต้องมีสัญชาติไทย 4) ประเทศไทยยังคงสงวนสิทธิไม่ให้ต่างชาติที่เข้ามาให้บริการถือครองและใช้ประโยชน์ที่ดิน และ 5) ประเทศไทยยังคงสงวนสิทธิในการใช้มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการอุดหนุน และสิทธิพิเศษ เงินลงทุนขั้นต่ำ มาตรการที่เกี่ยวข้องกับภาษี และการคงไว้ซึ่งข้อจำกัดเรื่องสัญชาติ

ในเชิงกฎหมาย การประกอบกิจการโทรทศนข์อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทศนข์ พ.ศ. 2551 ซึ่งระบุเงื่อนไขในเรื่องสัญชาติของผู้รับใบอนุญาต สัดส่วนหุ้นต่างด้าว และสัญชาติของกรรมการหรือผู้จัดการไว้ดังนี้

ตารางที่ 3: กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการโทรทศนข์และเงื่อนไขที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการเปิดตลาด

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	เงื่อนไขที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการเปิดตลาด
พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทศนข์ พ.ศ. 2551	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรทศนข์จะต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย (มาตรา 8) - ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรทศนข์ต้องเป็นนิติบุคคลที่มีการถือหุ้นหรือลงทุนในหุ้นโดยคนไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด และผู้ถือหุ้นสัญชาติไทยต้องมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของจำนวนคะแนนเสียงทั้งหมด (มาตรา 15) - กรรมการบริษัทไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 และกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการผูกพันนิติบุคคลนั้นจะต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย (มาตรา 15) - หุ้นส่วนผู้จัดการหรือผู้จัดการต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย ในกรณีผู้ประกอบการเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน (มาตรา 15)

เมื่อวิเคราะห์พันธกรณีของประเทศไทยล่าสุดต่อความตกลง AFAS ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับกิจการโทรทัศนจะพบว่า ประเทศไทยได้การเปิดตลาดแล้วจำนวน 2 สาขา (บริการผลิตรายการโทรทัศน์ และบริการผลิตรายการโทรทัศน์แบบถ่ายทอดสดหรือบันทึกไว้ ซึ่งไม่รวมการออกอากาศ) และยังมีได้เจรจาเปิดตลาดใน 1 สาขา (บริการออกอากาศทางวิทยุและโทรทัศน์) โดยมีรายละเอียดดังนี้

- สำหรับบริการผลิตรายการโทรทัศน์ ประเทศไทยทำการเปิดตลาดไว้เพียงแค่อนุญาตให้นักลงทุนอาเซียนเข้ามาถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 49 แต่ยังไม่อนุญาตให้มีการให้บริการข้ามพรมแดน (Mode 1)
- สำหรับสาขาบริการผลิตรายการโทรทัศน์แบบถ่ายทอดสดหรือบันทึกไว้ ซึ่งไม่รวมการออกอากาศ ประเทศไทยทำการเปิดตลาดให้นักลงทุนอาเซียนเข้ามาถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 70 แต่ยังไม่อนุญาตให้มีการให้บริการข้ามพรมแดน (Mode 1)
- สำหรับบริการออกอากาศทางวิทยุและโทรทัศน์ ประเทศไทยยังมีได้เปิดการเจรจา

จากพันธกรณีที่ประเทศไทยได้ตกลงในสาขาที่เกี่ยวข้องกับกิจการโทรทัศนตามข้อผูกพันชุดที่ 9 ในปัจจุบันที่กล่าวมาข้างต้น ประเทศไทยยังไม่ต้องแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการโทรทัศน

หรือกฎหมายฉบับอื่นใด เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

ก) สาขาบริการผลิตรายการโทรทัศน์ และสาขาบริการผลิตรายการโทรทัศน์แบบถ่ายทอดสดหรือบันทึกไว้ ซึ่งไม่รวมการออกอากาศ เป็นสาขาที่ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะกำกับดูแล ดังนั้น การเข้ามาประกอบธุรกิจของนักลงทุนอาเซียนในสาขาดังกล่าวจะตกอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ซึ่งนักลงทุนอาเซียนสามารถได้รับสิทธิจากการเป็นคนต่างด้าวต่างที่มีสัญชาติของประเทศที่เป็นภาคีในความตกลงที่รัฐบาลไทยได้เข้าเป็นภาคีด้วย ในการเข้ามาประกอบธุรกิจตามบัญชีแนบท้ายโดยให้เป็นไปตามบทบัญญัติและเงื่อนไขของสนธิสัญญานั้น (มาตรา 10 ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว)¹⁹ นั้นหมายความว่าสำหรับสาขาธุรกิจที่ไม่มีกฎหมายรายสาขาเฉพาะกำกับดูแลไว้ นักลงทุนอาเซียนสามารถเข้ามาประกอบธุรกิจในสาขาธุรกิจที่ประเทศไทยได้ทำความตกลงผูกพันไว้ในความตกลง AFAS โดยเงื่อนไขในการเข้ามาประกอบธุรกิจให้เป็นไปตามข้อผูกพันที่ประเทศไทยได้ให้ไว้

ข) สาขาบริการออกอากาศทางวิทยุและโทรทัศน์ ประเทศไทยยังมีได้เจรจาเปิดตลาดสาขาออกอากาศทางวิทยุโทรทัศน์ ดังนั้น จึงยังไม่มีผลกระทบต่อการประกอบกิจการโทรทัศนภายใต้พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551

¹⁹ มาตรา 10 ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 บัญญัติว่า “...คนต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้โดยสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีหรือมีความผูกพันตามพันธกรณี ให้ได้รับยกเว้นจากการบังคับใช้บทบัญญัติแห่งมาตราต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง และให้เป็นไปตามบทบัญญัติและเงื่อนไขของสนธิสัญญานั้น ซึ่งอาจรวมถึงการให้สิทธิคนไทยและวิสาหกิจของคนไทยเข้าไปประกอบธุรกิจในประเทศสัญชาติของคนต่างด้าวนั้นเป็นการต่างตอบแทนด้วย”

อย่างไรก็ดี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเปิดตลาดตามข้อผูกพันชุดที่ 10 ที่จะเกิดขึ้นในปี 2558 ประเทศไทยต้องปรับปรุงข้อผูกพันโดยผูกพันสาขาบริการเพิ่มอีก 9 สาขาย่อยจาก 27 สาขาที่ยังไม่เคยผูกพันเปิดตลาด หรือยังผูกพันไม่ได้ตามเป้าหมายที่อาเซียนกำหนด เพื่อบรรลุเป้าหมายการเปิดตลาด 110 สาขาจาก 128 สาขา²⁰ ถ้าหากสมมติให้ประเทศไทยจำเป็นต้องเปิดตลาดสาขา

บริการออกอากาศทางวิทยุและโทรทัศน์ในข้อผูกพันเปิดตลาดชุดที่ 10ที่กำลังจะเกิดขึ้นในปี 2558 จะมีผลกระทบในเชิงกฎหมายเนื่องจากพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 มีข้อกำหนดที่เป็นอุปสรรคต่อการเปิดตลาดในเรื่องสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างด้าวตั้งจะอธิบายตามตารางข้างล่าง

ตารางที่ 4: ความสอดคล้องของกฎหมายไทยกับข้อผูกพันการเปิดตลาดสาขาที่เกี่ยวข้องกับกิจการโทรทัศน์ ภายใต้ความตกลง AFAS

สาขาบริการ	เงื่อนไขการเปิดตลาดในข้อผูกพันชุดที่ 9	ความสอดคล้องกับกฎหมายไทยตามเงื่อนไขการเปิดตลาดชุดที่ 9	เงื่อนไข (สมมติ) การเปิดตลาดในข้อผูกพันชุดที่ 10	ความสอดคล้องกับกฎหมายไทยตามเงื่อนไขการเปิดตลาดชุดที่ 10
บริการผลิตรายการโทรทัศน์	- คนต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 49 - ไม่ผูกพันสำหรับการให้บริการข้ามพรมแดน (Mode 1)	สอดคล้อง	ให้คนต่างด้าวถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 70	สอดคล้อง
บริการผลิตรายการโทรทัศน์แบบถ่ายทอดสดหรือบันทึกไว้ ซึ่งไม่รวมการออกอากาศ	- คนต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 70 - ไม่ผูกพันสำหรับการให้บริการข้ามพรมแดน (Mode 1)	สอดคล้อง	ให้คนต่างด้าวถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 70	สอดคล้อง
บริการออกอากาศทางวิทยุและโทรทัศน์	ยังไม่เคยผูกพันเปิดตลาด	สอดคล้อง	ให้คนต่างด้าวถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 70	ไม่สอดคล้อง เนื่องจากไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวถือหุ้นเกินร้อยละ 25

²⁰ จากการประเมินข้อผูกพันของไทยของเลขานุการของคณะกรรมการธุรกิจบริการอาเซียน (CCS): ข้อมูลจากการประชุมเพื่อหารือการจัดทำข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 10 ของไทยภายใต้กรอบความตกลงการค้าบริการอาเซียน (AFAS) ณ ห้องประชุม 30410 ชั้น 4 สำนักปลัดกระทรวงพาณิชย์ วันพุธที่ 15 ตุลาคม 2557 เวลา 13.30 น.

ในความตกลง AFAS จะทำการเจรจาข้อผูกพันเปิดตลาดบริการชุดที่ 10 เป็นชุดสุดท้าย และจะเปลี่ยนโครงสร้างการเจรจาเป็นกรอบใหม่คือ ASEAN Trade in Services Agreement (ATISA) ภายหลังจากปี 2558 โดยใช้ความตกลง ASEAN+1 และความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (RCEP) เป็นพื้นฐาน นอกจากนี้สาขาบริการต่าง ๆ ที่ผูกพันต้องเปิดตลาดปกติ ความตกลง ATISA นี้อาจมีภาคผนวกเฉพาะเป็นข้อบทเพื่อเปิดเสรีสาขาธุรกิจบริการด้านโทรคมนาคม บริการด้านการเงิน และบริการขนส่งทางอากาศ (ซึ่งอาเซียนมีมติให้ชะลอการเจรจาในส่วนนี้ก่อน เนื่องจากยังหาข้อยุติไม่ได้) และความตกลง ATISA จะไม่รวมถึงกิจกรรมการขนส่งในประเทศ

(Cabotage) และจะไม่กำหนดนิยามของกิจกรรมที่เป็นธุรกิจ Cabotage เนื่องจากแต่ละประเทศมีนิยามแตกต่างกันมาก²¹

โดยรวมแล้ว ความตกลง ATISA เป็นกรอบการเปิดเสรีการค้าบริการซึ่งมีระดับการเปิดเสรีที่มีขอบเขต และความลึกซึ่งมากกว่าความตกลง AFAS ซึ่งจะกำหนดเป้าหมายใหม่ในการผูกพันเปิดตลาดในทั้งหมดการให้บริการทั้ง 4 รูปแบบการให้บริการ (4 Modes of Supply) และกำหนดเป้าหมายในการยกเลิกข้อจำกัดการเข้าตลาดและข้อจำกัดหลักปฏิบัติเยี่ยงชาติอย่างมีนัยสำคัญ อันจะทำให้ประเทศไทยต้องลดเลิกข้อจำกัดที่ตั้งไว้แต่เดิมภายใต้ข้อผูกพันของความตกลง AFAS

²¹ ข้อมูลจากการประชุมเพื่อหารือการจัดทำข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 10 ของไทยภายใต้กรอบความตกลงการค้าบริการอาเซียน (AFAS) ณ ห้องประชุม 30410 ชั้น 4 สำนักปลัดกระทรวงพาณิชย์ วันพุธที่ 15 ตุลาคม 2557 เวลา 13.30 น.

บรรณานุกรม

Aaditya Mattoo and Pierre Sauvé, 'Services' in Jean-Pierre Chauffour and Jean-Christophe Maur (eds), *Preferential trade agreement policies for development: a handbook* (World Bank, 2011).

ASEAN, *Declaration of ASEAN Concord II (Bali Concord II)* 2003, available online at <http://www.asean.org/news/item/declaration-of-asean-concord-ii-bali-concord-ii>

ASEAN Secretariat Paper, 'ASEAN Integration in Trade in Services: Development, Challenges, and Way Forward', ADBI-PECC Conference on Strategies to Enhance Competitiveness and Facilitate Regional Trade and Investment in Services, Hong Kong, China 1-3 June 2011.

Association of Southeast Asian Nations (1995) 'ASEAN Framework Agreement on Services (AFAS)' <www.asean.org>

C. Fink and M. Molinuevo, 'East Asian preferential trade agreements in services: liberalization content and WTO rules' (2008) 7 *World Trade Rev* 641.

Jenny Corbett, 'Services Trade Liberalisation in the ASEAN Economic Community and Beyond' in H Soesastro (ed), *Deepening Economic Integration - The ASEAN Economic Community and Beyond* (ERIA Research Project Report 2007-1-2, 2008)

Nagavalli Annamalai, 'Liberalization of Trade in Services in ASEAN - developments and comments' (1998) 4 *International Trade Law & Regulation* 55.

Vo Tri Thanh and Paul Bartlett, *Ten Years of ASEAN Framework Agreement on Services (AFAS): An Assessment* (2006).

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. เอกสารจากการประชุมเพื่อหารือการจัดทำข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 10 ของไทยภายใต้กรอบความตกลงการค้าบริการอาเซียน (AFAS) สำนักปลัดกระทรวงพาณิชย์ วันพุธที่ 15 ตุลาคม 2557.

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. เอกสารจากการประชุมการกำหนดทิศทางการเปิดเสรีการค้าบริการภายใต้วิสัยทัศน์ไทยสู่การเป็น Trading Nation รวมทั้งแจ้งความคืบหน้าการเจรจาในกรอบต่าง ๆ ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 6 กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ วันพฤหัสบดีที่ 9 เมษายน 2558.